

# Thiết kế môi trường giáo dục tổ chức các hoạt động khám phá, vui chơi cho trẻ ở trường mầm non theo quan điểm “Xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm”

Nguyễn Thị Hạnh\*

\*Phó hiệu trưởng. Trường Mầm non An Lư, Huyện Thuỷ Nguyên, TP Hải Phòng.

Received: 8/9/2023; Accepted: 12/9/2023; Published: 18/9/2023

**Abstract:** Building an environment for children to operate is a very important task in childcare and education activities in preschool. The article presents about creating an educational environment to organize activities for children in preschools according to the perspective of "Building a child-centered preschool"

**Keywords:** Educational environment, discovery activities, play, preschool, perspective "Building a child-centered preschool"

## 1. Mở đầu

Trẻ em là hạnh phúc của mọi gia đình, là tương lai của cả dân tộc, việc bảo vệ chăm sóc giáo dục trẻ không phải chỉ là trách nhiệm gia đình mà của toàn xã hội và của cả nhân loại. Giáo dục mầm non (GDMN) là bậc học mở đầu trong hệ thống giáo dục quốc dân và chiếm vị trí quan trọng trong ngành giáo dục, GDMN có nhiệm vụ xây dựng những cơ sở ban đầu, đặt nền móng cho việc hình thành nhân cách con người.

Xây dựng môi trường giáo dục (MTGD) cho trẻ hoạt động trong trường mầm non là thực sự cần thiết và quan trọng được ví như người giáo viên thứ 2 tổ chức và hướng dẫn trẻ chơi, trẻ hoạt động để nhận thức và phát triển. Môi trường hoạt động đó vừa thỏa mãn nhu cầu vui chơi giao tiếp, nhận thức nhu cầu hoạt động cùng nhau của trẻ vừa tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ khả năng của mình qua đó các kiến thức kỹ năng của trẻ được hình thành củng cố và bổ sung, đây là những nhân tố góp phần hình thành và phát triển nhân cách cho trẻ mầm non.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Một số vấn đề về chỉ đạo GV thiết kế MTGD tổ chức các HĐKP, VC cho trẻ trong trường mầm non theo quan điểm “Xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm (LTLTT)”

Quan điểm giáo dục “Lấy trẻ làm trung tâm - LTLTT” là quan điểm chỉ đạo xuyên suốt, thống nhất trong mọi hoạt động giáo dục trẻ trong nhà trường để đảm bảo việc thực hiện chương trình GDMN có hiệu quả, có chất lượng và tất cả trẻ được hưởng lợi từ chương trình này. Năm học 2021-2022 quan điểm đó tiếp tục được Sở GD&ĐT chỉ đạo thực hiện chuyên đề trọng tâm “Xây dựng trường mầm non LTLTT” giai

đoạn 2021-2025.

Môi trường học tập LTLTT là môi trường hoạt động mà trẻ tham gia xây dựng cùng GV và là môi trường giáo dục dựa vào nhu cầu, hứng thú và khả năng của trẻ như: biểu bảng chơi đa năng sáng tạo, phong phú các góc hoạt động, đồ dùng đồ chơi sắp xếp thuận tiện khi sử dụng, học liệu đa dạng, hấp dẫn, khuyến khích trẻ có thể sử dụng theo nhiều cách sáng tạo khác nhau tận dụng nguyên vật liệu sẵn có của địa phương, có nhiều cơ hội cho trẻ lựa chọn học liệu và hoạt động kích thích trẻ tư duy, chủ động, tích cực như: tìm tòi, khám phá, trải nghiệm, thực hành sáng tạo, hợp tác trò chuyện và chia sẻ ý tưởng. Quan điểm giáo dục “lấy trẻ làm trung tâm” cần được thể hiện trong tất cả các yếu tố của quá trình giáo dục đảm bảo mọi hoạt động đều hướng tới từng trẻ cũng như từng nhóm trẻ để tạo cơ hội tốt nhất cho mọi trẻ được học tập, phát triển.

### 2.2. Các biện pháp chỉ đạo GV thiết kế tạo MTGD tổ chức các HĐKP, VC cho trẻ trong trường mầm non theo quan điểm “Xây dựng trường mầm non LTLTT”

#### 2.2.1. Bồi dưỡng nâng cao nhận thức cho GV

**Mục tiêu biện pháp:** Biện pháp này nhằm giúp GV hiểu rõ vui chơi là hoạt động chủ đạo không thể thiếu được đối với trẻ ở mọi lứa tuổi đặc biệt ở lứa tuổi mầm non. Qua vui chơi không những hình thành cho trẻ óc tưởng tượng sáng tạo, phát triển ngôn ngữ và tăng cường khả năng nhận thức mà còn giúp trẻ thể hiện năng lực, kỹ năng, tình cảm, nguyện vọng và mối liên hệ với những người xung quanh.

**Nội dung và cách thực hiện biện pháp:** Hiệu trưởng bồi dưỡng GV hiểu rõ vai trò, mục đích và bản chất của hoạt động vui chơi đối với việc phát triển trẻ

một cách toàn diện. GV phải nhận thức đúng về tầm quan trọng của việc tạo môi trường cho trẻ tham gia hoạt động để từ đó nghiên cứu thiết kế tạo môi trường cho trẻ hoạt động một cách có hiệu quả nhất.

Nhà trường tiến hành tổ chức thành cuộc thi 1 năm 2 lần trong nhà trường để BDCM cũng như khen thưởng, động viên khích lệ GV thực hiện tốt nội dung này. Tùy vào đặc điểm tình hình các lớp và nhà trường thì ngoài việc MTGD phải phù hợp chúng tôi đặt ra yêu cầu cho GV thiết kế biểu bảng chơi, nội dung chơi làm sao phải đảm bảo tính thẩm mỹ, an toàn, tạo cơ hội cho trẻ tham gia hoạt động mọi lúc mọi nơi, tăng cường các HĐTN sáng tạo cho trẻ, đây chính là nền tảng để GV thực hiện tốt chuyên đề trọng tâm “Xây dựng trường mầm non LTLTT”.

Thay đổi hình thức BDCM cho GV kiến thức truyền đạt hiệu quả qua nhiều hình thức tổ chức trò chơi cho trẻ, bồi dưỡng GV theo chuyên đề, qua các đợt phát động tổ chức các hội thi thiết kế tạo môi trường.

### 2.2.2. Chỉ đạo GV lên ý tưởng, thiết kế môi trường hoạt động cho trẻ

**Mục tiêu biện pháp:** Biện pháp này rất quan trọng nhằm chỉ đạo GV xây dựng ý tưởng, thiết kế môi trường phù hợp với hoạt động của trẻ.

#### **Nội dung và cách thực hiện biện pháp**

#### **\* Lên ý tưởng, lựa chọn góc chơi, thiết kế các hoạt động chơi, trò chơi**

Căn cứ vào từng chủ đề đang thực hiện GV lên ý tưởng thiết kế nội dung chơi cho chuyên môn duyệt trước khi tiến hành thực hiện để qua đó nhà trường tư vấn giúp đỡ GV còn gặp khó khăn trong ý tưởng thiết kế. Mỗi một nội dung chơi, trò chơi yêu cầu GV thực hiện theo các câu hỏi: Thiết kế cái này để làm gì (nhằm đạt mục tiêu giáo dục nào?), trẻ làm gì với nó (trẻ thực hiện chơi như nào? Trẻ có thể tự chơi không cần sự hướng dẫn của Cô). Trẻ chơi được những gì? (các nội dung chơi có nhiều cách chơi và trẻ có thể tự sáng tạo theo cách chơi của trẻ không). Để làm được điều đó GV phải có nhiều ý tưởng để lựa chọn khi thiết kế.

#### **\* Mở rộng không gian chơi, nâng cao chất lượng sử dụng môi trường hiện có để thiết kế các hoạt động CS&GD trẻ có hiệu quả.**

Hoạt động chơi ngoài lớp học của trẻ khác với những hoạt động diễn ra trong lớp, những trải nghiệm trẻ được tiếp xúc diễn ra khác hẳn. Các hoạt động diễn ra trong lớp đều có thể tổ chức được ở bên ngoài lớp học. Nhưng có hoạt động thường không được khuyến khích diễn ra trong nhà hoặc không thể tổ chức ở trong

lớp vẫn có thể dễ dàng cho phép diễn ra bên ngoài. Do đó việc lựa chọn những hoạt động phù hợp với môi trường bên ngoài lớp học sẽ mang lại những hiệu quả cao khi thiết kế tổ chức cho trẻ khám phá. Đây là những hoạt động trẻ rất thích, trẻ được thực hành trải nghiệm trực tiếp bằng tất cả các giác quan để khám phá chúng.

Bên cạnh đó các yếu tố tự nhiên để tác động đến các giác quan của trẻ, cung cấp cho trẻ một cách chơi mới, trong đó nhấn mạnh vào các hoạt động khám phá sáng tạo không có định hướng trước.

Chỉ đạo giáo viên nâng cao chất lượng sử dụng môi trường hiện có vào chăm sóc giáo dục trẻ. Giải pháp này đòi hỏi GV phải luôn luôn sáng tạo trong việc tận dụng môi trường, trang trí nó, làm đẹp nó, làm mới nó mỗi ngày để có sự đổi mới trong nội dung cho trẻ khám phá.

#### **\*Thiết kế làm đồ dùng đồ chơi sáng tạo cho trẻ hoạt động:**

Đồ dùng đồ chơi có tác dụng rất lớn đến việc hình thành và phát triển nhân cách trẻ, đồ chơi là người bạn đồng hành không thể thiếu trong các trò chơi của mình, bởi vì chính đồ chơi đã giúp trẻ tạo ra hoàn cảnh chơi, giúp trẻ thực hiện dự định chơi của mình. Đồ chơi tạo cho trẻ nhập vai vào hành động giống như thực, đáp ứng nhu cầu bắt chước, được hành động và làm quen với thế giới xung quanh. Chính đồ chơi đã giúp trẻ liên kết với nhau để cùng chơi, giải thích trí tưởng tượng sáng tạo của trẻ phát triển, duy trì và phát triển hứng thú với trò chơi. Khi chơi đồ chơi trẻ được thao tác, được hoạt động trải nghiệm, được thể hiện những nhu cầu cá nhân, được phát triển cân đối hài hòa, từ đó giúp trẻ phát triển toàn diện. Nhưng không phải các đồ dùng đồ chơi mua sẵn lúc nào cũng đẹp, lúc nào cũng tốt, chúng không đủ về chủng loại và phong phú về chất liệu. Hơn nữa không phải trường mầm non nào cũng có đủ điều kiện để mua tất cả các đồ dùng đồ chơi có sẵn, đủ để phục vụ nhu cầu chơi cho trẻ. Chính vì vậy, những GV mầm non cần phải khéo léo và luôn sáng tạo tìm tòi, sưu tầm các nguyên vật liệu sẵn có ở địa phương để làm các loại đồ dùng đồ chơi đẹp, hấp dẫn lôi cuốn trẻ, tạo cho trẻ một lượng đồ dùng đồ chơi phong phú, đa dạng về thể loại và chất liệu... Muốn làm được điều này, GV cần nắm được những tiêu chí cơ bản khi làm đồ chơi tự tạo bằng những nguyên vật liệu mở:

### 2.2.3. Tuyên truyền kết hợp cùng phụ huynh hỗ trợ lên ý tưởng, thiết kế môi trường hoạt động cho trẻ

**Mục tiêu biện pháp:** Biện pháp này rất cần thiết nhằm chỉ đạo GV kết hợp với phụ huynh xây dựng

ý tưởng, thiết kế môi trường phù hợp với hoạt động của trẻ.

### **Nội dung và cách thực hiện biện pháp**

Đối với ngành học mầm non, phối hợp giữa gia đình và nhà trường là một nhiệm vụ quan trọng thiết thực, tạo sự liên kết và thống nhất giữa trường mầm non và cha mẹ trẻ về nội dung, phương pháp, cách thức tổ chức nuôi dưỡng, CS&GD trẻ ở lớp cũng như ở nhà. Để giúp các bậc phụ huynh nắm được những phương pháp CS&GD trẻ phù hợp với yêu cầu độ tuổi. Nhà trường tuyên truyền chuyên đề trọng tâm đang thực hiện cho phụ huynh được biết bằng nhiều hình thức khác nhau phù hợp với từng thời điểm qua bảng tuyên truyền, bảng tin tin của lớp, qua trang Web, zalo của lớp để phụ huynh nắm bắt phối hợp cùng GV thực hiện. Trên cơ sở đó, GV sẽ giao nhiệm vụ và hướng dẫn cho trẻ cách sưu tầm, thu nhặt, và bảo quản các nguyên vật liệu. Tùy vào từng nhiệm vụ và điều kiện cụ thể của trẻ mà qui định thời gian thực hiện ngắn hay dài. Khuyến khích để trẻ tham gia vào quá trình làm đồ chơi với cô giáo. Đây cũng chính là khởi đầu cho mọi sự sáng tạo sau này cho mỗi đứa trẻ.

Khi trẻ đi học tại trường thì chất lượng trên trẻ cũng là một biện pháp tuyên truyền hiệu quả nhất tới toàn thể các bậc phụ huynh của nhà trường. Hiểu rõ được điều đó nhà trường tổ chức mời các bậc phụ huynh đến tham dự chuyên đề “**Nâng cao chất lượng tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ” để phụ huynh được tận mắt chứng kiến con em mình tự tin chủ động tham gia các hoạt động** vui chơi.

Tuyên truyền phụ huynh học sinh nâng cao ý thức cùng chăm sóc bảo quản môi trường xanh sạch đẹp, giữ gìn khu vui chơi cho trẻ, giáo dục trẻ có ý thức bảo vệ môi trường chơi xong cất gọn gàng đồ chơi, không vất rác bừa bãi.

Nhà trường chỉ đạo GV tận dụng triệt môi trường đã thiết kế để quay video hướng dẫn phụ huynh rèn kiến thức kĩ năng cho trẻ tại nhà.

Nhà trường chỉ đạo GV thực hiện tốt nhiệm vụ là các tuyên truyền viên giúp các bậc cha mẹ hiểu rõ hơn về nhiệm vụ cụ thể, vận dụng hiểu biết của mình phối hợp với cô giáo cùng CS&GD trẻ.

**2.2.4. Khuyến khích trẻ tích cực chủ động sáng tạo tham gia các hoạt động vui chơi khám phá.**

**Mục tiêu biện pháp:** Biện pháp này rất quan trọng nhằm chỉ đạo GV có biện pháp Khuyến khích trẻ tích cực chủ động sáng tạo tham gia các hoạt động vui chơi khám phá.

### **Nội dung và cách thực hiện biện pháp**

Tổ chức hoạt động giáo dục chuyển trọng tâm từ

hoạt động dạy của GV sang hoạt động tìm tòi khám phá, trải nghiệm tích cực, chủ động của trẻ. GV không còn là người thuyết giảng, giải thích nội dung kiến thức mà đóng vai trò là người hướng dẫn, hỗ trợ, gợi mở, khuyến khích và tạo cơ hội nhiều nhất cho trẻ được tham gia tích cực trong các hoạt động, được quan sát, thực hành, trao đổi, chia sẻ, trình bày ý kiến của mình. Đồng thời GV phải quan sát, thực hành, trao đổi, chia sẻ để trẻ tự tin trình bày ý kiến của mình. Bên cạnh đó GV phải quan sát để đáp ứng nhu cầu ham hiểu biết, tìm tòi, khám phá qua những câu hỏi thắc mắc của trẻ.

Khuyến khích, chia sẻ, quan tâm ủng hộ, qua đó giúp trẻ cảm thấy thoải mái thực hành, trải nghiệm nhiều cách. Cho phép trẻ mắc lỗi để trẻ không cảm thấy sợ khi thử những cái mới. Khi trẻ mắc lỗi hoặc gặp thất bại khi làm gì đó, GV cần khuyến khích trẻ thử lại và động viên sự cố gắng của trẻ.

Thu hút sự tham gia của trẻ vào xây dựng MTGD. Đây là những cơ hội quý báu để trẻ ứng dụng kiến thức và kỹ năng trẻ đã được học theo cách của mình. Thu hút sự tham gia của trẻ vào quá trình xây dựng MTGD cùng GV và coi đó là quá trình trẻ vui chơi, học tập để phát triển. Tăng cường sử dụng sản phẩm và kinh nghiệm của trẻ trong việc tạo MTGD.

### **3. Kết luận**

Thiết kế các nội dung cho trẻ hoạt động bằng các hình thức trải nghiệm khám phá phù hợp với độ tuổi. Phát huy được tính chủ động, tích cực của trẻ khi được tham gia vào các hoạt động và tự mình sáng tạo ra cách chơi riêng theo quan điểm: LTLTT, tận dụng tối đa sản phẩm của trẻ, coi trọng ý tưởng của trẻ để thiết kế môi trường.

Phát huy được tính chủ động, tích cực của ĐNGV trong suy nghĩ thay đổi các hình thức để thiết kế môi trường cho trẻ hoạt động phù hợp với môi trường ngoài lớp học. Sáng tạo ra các đồ dùng đồ chơi đa năng chơi được nhiều cách để trẻ chủ động hứng thú khi hoạt động.

### **Tài liệu tham khảo**

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư 18/2018/TT-BGDĐT về ban hành chương trình GDMN*. Hà Nội

2. Bùi Thị Lan, Kinh nghiệm “*Một số biện pháp nâng cao chất lượng tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi trong trường mầm non*” Trường mầm non Nghĩa Đô, Hà Nội.

3. Tài liệu “*Tổ chức hoạt động giáo dục theo hướng trải nghiệm cho trẻ ở trường mầm non*”. NXB Đại học sư phạm.